

RĪGĀ

2018. gada 26. novembrī
Nr. 1-23/196_e

**Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrijai**
pasts@varam.gov.lv

Informācijai:

Pēc pielikumā pievienotā saraksta

Par Informatīvā ziņojuma projektu par elektronisko identifikāciju

Valsts sekretāru sanāsmē šī gada 22. novembrī izsludināts Vides un reģionālās attīstības ministrijas informatīvā ziņojuma "Par Latvijas valstij noteikto pienākumu elektroniskās identifikācijas shēmas paziņošanai Eiropas Komisijai un kvalificēta vai kvalificēta paaugstinātas drošības elektroniskās identifikācijas pakalpojumu sniedzēju reģistrācijas, uzraudzības kārtību" (turpmāk - Informatīvais ziņojums) projekts (VSS-1192), turpmāk - Ziņojums.

Ziņojuma mērķis ir noteikt Latvijā kvalificētu un kvalificētu paaugstinātas drošības identifikācijas līdzekļu savietojamību un kārtību, kādā tas nodrošināms, ar Regulas Nr. 910/2014 (turpmāk - eIDAS regula) noteikumiem. Tāpat par tādu tiešsaistes identifikācijas risinājumu darbību, kuri tiek lietoti tikai nacionālā ietvarā.

Finanšu nozares asociācija (turpmāk - Asociācija) ir iepazīsies ar sagatavoto dokumenta un Ministru kabineta protokollēmuma (turpmāk - Protokollēmums) projektu, un atzinīgi vērtē tajā iekļauto.

Atzinīgi vērtējam arī 2018. gada 28. augustā Ministru kabinetā apstiprināto likumprojektu "Grozījumi Personu apliecinošu dokumentu likumā", kas paredz, ka no 2019. gada eID karte turpmāk būs obligāts personu apliecinošs dokuments visiem Latvijas Republikas pilsoņiem un nepilsoņiem, kas sasnieguši 15 gadu vecumu. Plašāka eID lietošana, izmantojot to arī kā autorizācijas rīku noteikti varētu mainīt situāciju, kāda tā bija 2018. gada februārī, kad, pēc Valsts reģionālās attīstības aģentūras datiem 98 procenti autentifikāciju elektronisko pakalpojumu saņemšanai notika ar kredītiestādes veidota risinājuma palīdzību (VRAA informācija).

Pārstāvot nozari, kas ir viens no nozīmīgākajiem nacionālās identifikācijas pakalpojumu nodrošinātājiem, Asociācija vērs uzmanību uz to, ka šajā kontekstā ir pārvērtējams Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likumā noteiktais.

Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likums paredz prasības, kādas jāievēro, lai personai nodrošinātu kvalificētu vai kvalificēti paaugstinātas drošības elektronisko identifikāciju.

Šāda pakalpojuma sniedzējam ir jāreģistrējas un jāizpilda virkne prasību, kas faktiski ir paredzētas komersantiem, kuri elektroniskās identifikācijas līdzekļu izstrādi un sniegšanu īstenotu kā sarežģītu un atbildīgu darbu, kas parasti būtu šādu komersantu pamatdarbība.

Kredītiestādes izsniedz autentifikācijas līdzekļus saviem klientiem, lai viņi varētu izmantot kredītiestādes sniegtos finanšu pakalpojumus attālināti. Šie tehniskie līdzekļi var atšķirties, un augstākās drošības pakāpei atbilst kredītiestāžu izveidoti stingrās autentifikācijas līdzekļi. Šo līdzekļu izsniegšanas kārtību un prasības tiem nosaka Finanšu un kapitāla tirgus komisija (turpmāk – FKTK).

Jautājums par banku uzturēto autentifikācijas līdzekļu turpmāku izmantošanu, lai autorizētos valsts elektronisko pakalpojumu saņemšanai, tika izskatīts Aizsardzības ministrijas Nacionālajā informācijas tehnoloģiju drošības padomē 2018. gada 1. jūnijā. Tās laikā dalībnieki norāda, ka nav nepieciešams veidot jaunu līmeni [banku rīkiem] papildus Fizisko personu identifikācijas likumā jau iekļautajiem, diskutē par to, ka jānosaka, ka autentifikācijas prasības atbilst stingrajai autentifikācijai.

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma regulējumu kredītiestādes sniedz finanšu pakalpojumus; tās nevar sniegt elektroniskās identifikācijas pakalpojumu, ja tas definēts kā atsevišķs darbības veids, kas tieši nav nepieciešams finanšu pakalpojumu sniegšanai. Tādēļ kredītiestādes nevarēs un neplāno reģistrēties elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniegšanai saskaņā ar Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likumu.

Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likuma 3. panta trešās daļas 2. un 3. punkts šobrīd pieļauj nodrošināt elektronisko identifikāciju, kas nav kvalificēta vai kvalificēta paaugstinātas drošības elektroniskā identifikācija, ja iepriekš ir noslēgta rakstveida vienošanās starp elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniedzēju un fizisko personu vai elektroniskā pakalpojuma sniedzēju. Vienlaikus likuma 2. un 8. pantā lietotā terminoloģiju var dot pamatu secināt, ka jebkuram elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniedzējam jābūt reģistrētam, izpildot attiecīgajā likumā noteikto kārtību.

Kredītiestāde nebūtu definējama kā elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniedzējs, bet gan kā tāda autentifikācijas līdzekļa nodrošinātāja, kuru var izmantot personas elektroniskajai identifikācijai. Turklāt individuālo vienošanos, kas ir līgumisks pamats kredītiestādes autentifikācijas līdzekļa izmantošanai, slēgšana valsts pārvaldes veidota digitālā pakalpojuma saņemšanai ar prasa būtisku administratīvo resursu kredītiestādēm.

Asociācija neuzskata, ka kredītiestāžu klientiem izsniegts attālināto pakalpojumu izmantošanas autentifikācijas līdzeklis būtu izmantojams kā pilnvērtīga alternatīva Fizisko

personu elektroniskās identifikācijas likumā paredzētajam (piemēram, civiltiesisku līgumu parakstīšanai vai uzņēmumu dibināšanai). Tomēr to varētu izmantot gadījumos, kad elektroniskā pakalpojuma sniedzējs, ņemot vērā pakalpojuma raksturu un riskus, to ir noteicis par pieļaujamu, arī izvērtējot pakalpojuma lietošanas ērtību klientam. Piemēram, iespēja apskatīt uzkrāto pensijas kapitālu, sniegt informāciju pašvaldības iestādei.

Šāda iespēja arī turpmāk būtu uzskatāma kā ērta iespēja Latvijas iedzīvotājiem un neklātienas pakalpojumu piegādes kanālu izmantošanas veicināšanai, ko perspektīvā un pakāpeniski varētu aizstāt drošs elektroniskais paraksts vai citi saskaņā ar Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likumu reģistrēti elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniedzēji. Kredītiestādes nepretendē uz to, lai aizvietotu šā likuma regulējumu, tomēr apzinās to sniegtu autentifikācijas risinājumu popularitāti un ērtumu publisko pakalpojumu saņemšanā (kā minam iepriekš – 98 procenti).

Kredītiestāžu mērķis ir gādāt par savu klientu apmierinātību, tomēr to var veikt tikai likuma robežās, saglabājot pieeju, ka kredītiestādes sniedz finanšu pakalpojumus, nevis uzstājas tirgū kā atsevišķi reģistrēti elektroniskās identifikācijas pakalpojuma sniedzēji vai tērē būtiskus administratīvos resursus ar pamatdarbību tieši nesaistītam mērķim.

Arī sagatavotajā Informatīvā ziņojuma projektā uzsvērts, ka ES dalībvalstis mēdz saglabāt nacionāla līmeņa elektroniskās identifikācijas līdzekļus (šeit it īpaši uzsverams risinājums Polijā, kas tieši saista un rada likumisku pamatu izmantot kredītiestādes autentifikācijas rīku, lietojot valsts elektroniskos pakalpojumus portālā¹) arī pēc tam, kad tiks pilnībā īstenota Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija regula (ES) Nr. 910/2014 par elektronisko identifikāciju un uzticamības pakalpojumiem elektronisko darījumu veikšanai iekšējā tirgū un ar ko atceļ direktīvu 1999/93/EK.

Aicinām papildināt sagatavoto Protokollēmumu ar jaunu – 8. punktu – kurā noteikti atrunāts Informatīvā ziņojuma pirmās lapas pirmajā un trešajā rindkopā skaidrotais, proti, ka dalībvalsts var lemt par privātā sektora iesaisti identifikācijas līdzekļu nodrošināšanā; dalībvalstij ir rīcības brīvība paziņot vai ne šādus risinājumus regulā noteiktajā kārtībā.

Ņemot vērā iepriekšminēto, lūdzam papildināt Protokollēmumu ar 8. punktu šādā redakcijā:

“8. Ņemot vērā Informatīvajā ziņojumā ietvertu informāciju, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai sadarbībā ar Aizsardzības ministriju līdz 2019. gada 1. jūnijam, lai nodrošinātu iedzīvotājiem pakāpenisku pāreju uz Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likumā noteiktajā kārtībā reģistrētiem un Eiropas Komisijai paziņotiem identifikācijas līdzekļiem, nodrošināt tiesisko ietvaru nacionāla tvēruma elektroniskas identifikācijas pakalpojumu izmantošanai bez paziņošanas Eiropas Komisijai, un to pielīdzināšanu Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likumā minētam līmenim”.

Kā viens no šādiem tiesiskiem risinājumiem, ko līdz 2019. gada 1. jūnijam varētu izvērtēt, būtu Fizisko personu elektroniskās identifikācijas likuma 3. pantu papildināšana ar ceturto daļu šādā redakcijā:

¹ Sk.: <https://pz.gov.pl/>, kas ir analogs www.latvija.lv

“(4) Elektroniskā identifikācija uzskatāma par notikušu un bez atsevišķas vienošanās vai šajā likumā noteiktās kārtības piemērošanas ir pielīdzināma kvalificētai fiziskas personas elektroniskajai identifikācijai, ja ievēroti visi šādi nosacījumi:

1) fizisko personu elektroniski identificē, izmantojot kredītiestāžu klientiem izsniegtu attālināto pakalpojumu autentifikācijas līdzekli, kurš atbilst ārējo normatīvo aktu prasībām par kredītiestāžu stingrās autentifikācijas līdzekļiem;

2) attiecībā uz konkrētu elektronisko pakalpojumu šādu elektroniskās identifikācijas kārtību nosaka ārējais normatīvais akts vai elektroniskā pakalpojuma sniedzējs saskaņā ar ārējiem normatīvajiem aktiem, kas paredz pakalpojuma turētāja tiesības noteikt piemērotāko pakalpojuma sniegšanas kanālu.”

Esam gatavi tikties, lai skaidrotu iepriekšminētos priekšlikumus, kā arī meklētu visatbilstošākos risinājumus arī turpmākai veiksmīgai sadarbībai.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

S. Liepiņa

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

E. Pastars, edgars.pastars@financelatvia.eu

L. Austere, linda.austere@financelatvia.eu

Pielikums

Adresāti, kuriem vēstule nosūtīta informācijai:

Aizsardzības ministrijai
kanceleja@mod.gov.lv

Iekšlietu ministrijai
kanceleja@iem.gov.lv

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

Satiksmes ministrijai
satiksmes.ministrija@sam.gov.lv

Tieslietu ministrijai
tm.kanceleja@tm.gov.lv

Finanšu un kapitāla tirgus komisijai
fktk@fktk.lv

Latvijas Bankai
info@bank.lv

Latvijas Valsts radio un televīzijas centram
lvrvc@lvrvc.lv

Latvijas Darba devēju konfederācijai
lddk@lddk.lv

Latvijas Pašvaldību savienībai
lps@lps.lv